

המזכירות הפדגוגית
אגף א' אומנויות
הפיקוח על האמנות החזותית

המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי
היחידה לשוויון בין המינים בחינוך

* כל הזכויות שמורות לאומנים ואומניות ולאתרים מהם נלקחו היצירות, החומרים לצורכי לימוד בלבד*

נשים לוחמות בצה"ל בראי המגדר והאמנות

שיעור #1 ציר היסטורי

חידון

מה חידון מגדר צבא?

ב. נעליים
שבועדו לחיילים
קרביים במלחמת
יום הכיפורים

ב

התחל

ג. נעלי חיילות
ג על שמה של ראש

סדרה של שאלות בחירה מרובות. הקש
על התשובה הנכונה כדי להמשיך.

מלחמת העולם השנייה

- במלחמת העולם השנייה בצבאות היו כ-2,000,000 נשים.
- ברית המועצות גייסה נשים וגברים בתהליך אחיד ושוויוני (בהכשרה הצבאית, באימונים, בהיקף המשימות ובמידת הסכנה).
- במערב נשים הצטרפו רק על בסיס התנדבותי. ההכשרה והאימונים הותאמו לתפקידים שלא כללו חזית, מלבד צוות רפואי וצנחניות מעטות שנשלחו למשימות מודיעין וריגול.
- ביישוב העברי התנדבו לצבא הבריטי (A.T.S) כ-40 אלף לוחמות ולוחמים, בהם כ-4,500 נשים.

קום המדינה ומיתוס השוויון

בפועל בקום המדינה: נשים שירתו בעיקר כפקידות, אחיות, מורות ולא בתפקידי לחימה, למעט נשים בעמדות מקצועיות, כמו חבלניות.

תמונות מהעיר באר שבע 1951
חיילות מהנח"ל מעבירות פעילויות לילדים

נשים מתאמנות לקראת מלחמת
העצמאות, משמר העמק 1947

אימונים משותפים בפלמ"ח

שנות התשעים

עבודה בקבוצות

1. חפשו את "בג"ץ אליס מילר" וכתבו פסקה אודותיו.
צפו במערכון מתוך הסדרה "היהודים באים", כאן 11
2. אילו סטריאוטיפים מגדריים עולים בסרטון על גברים ועל נשים?
כתבו ציטוטים והסבירו אודותם.
3. חפשו דוגמאות מהרשת על השתקפות או על שבירה של סטריאוטיפים מגדריים בצה"ל.

מערכון מתוך הסדרה:
"היהודים באים", כאן 11

למידה דרך השוואה

עופרי מרום, "חיילת", 2014, שמן על בד

אלכס גל, ועוד מהמעברה,
אל תבכי ילדה, אל תבכי, צילום משנות ה - 50

ניתוח היצירות

- א. תארו כל אחת מהיצירות: כיצד מוצגת החיילת (תנוחת הגוף, הפעולה שמבצעת, הבעת הפנים, הצבעוניות) ואילו ייצוגים של נשיות עולים מהיצירות (אמהות, רכות, קשיחות, יופי ונעורים, לוחמנות ועוד). הביאו דוגמאות מתוך היצירה לביסוס התשובה.
- ב. האם מתוך דימויי החיילות עולה נשיות שוויונית או נשיות שמבוססת על נורמות גבריות, או שאולי נשיות שיש בה גם וגם? נמקו והביאו דוגמאות מתוך היצירות.

שיעור #2 שנות ה-2000

עוד ועוד אפשרויות

פקודה מטכ"לית 2000 (השילוב הראוי): מתן תנאים לחיילים לשרת בצה"ל מבלי לפגוע בערכיהם, אמונותיהם ואורח חייהם כמו כן אל חוק שירות ביטחון נוסף סעיף הפותח תפקידים נוספים לנשים בצבא (תוך התאמה מבחינת משך השירות והתנאים).
ועדת שגב: הציעה בשנת 2007 את "האדם הנכון במקום הנכון".

עתירה לבג"ץ ב-2020: 4 צעירות הגישו עתירה בדרישה לאפשר לנשים להתמודד ליחידות מובחרות במסגרת הליכי מיון, ימי סיירות וגיבושים, ולהתמודד עבור תפקידי לוחמה (לאפשר מיונים לסיירת מטכ"ל, שיטת 13, סיירת גולני, צנחנים).

• בדיון נמתחה ביקורת על תנאי סף נוקשים. מאז הגשת העתירה התחלף הרמטכ"ל שקיבל שורה של החלטות בנושא ובחלק מהמקומות הוסרו דרישות הסף.

669 ויהל"ם כבר נמצאות בתהליך של ניסיון לשילוב נשים - ביהל"ם יש כבר 12 לוחמות בתוך המסלול, 669 – 2 לוחמות עברו מסלול.

לוחמות

חובלות
החל משנת 1997

לוחמות מג"ב החל משנת 1996

לוחמות קרקל החל
משנת 2000

טייסות החל משנת 1995

לוחמות גדוד אריות הירדן החל משנת 2015

בלב מחנה "שאטי"
ברצועה. גדוד שחר
החל מ-2023

מדריכות צניחה החל משנת 2001

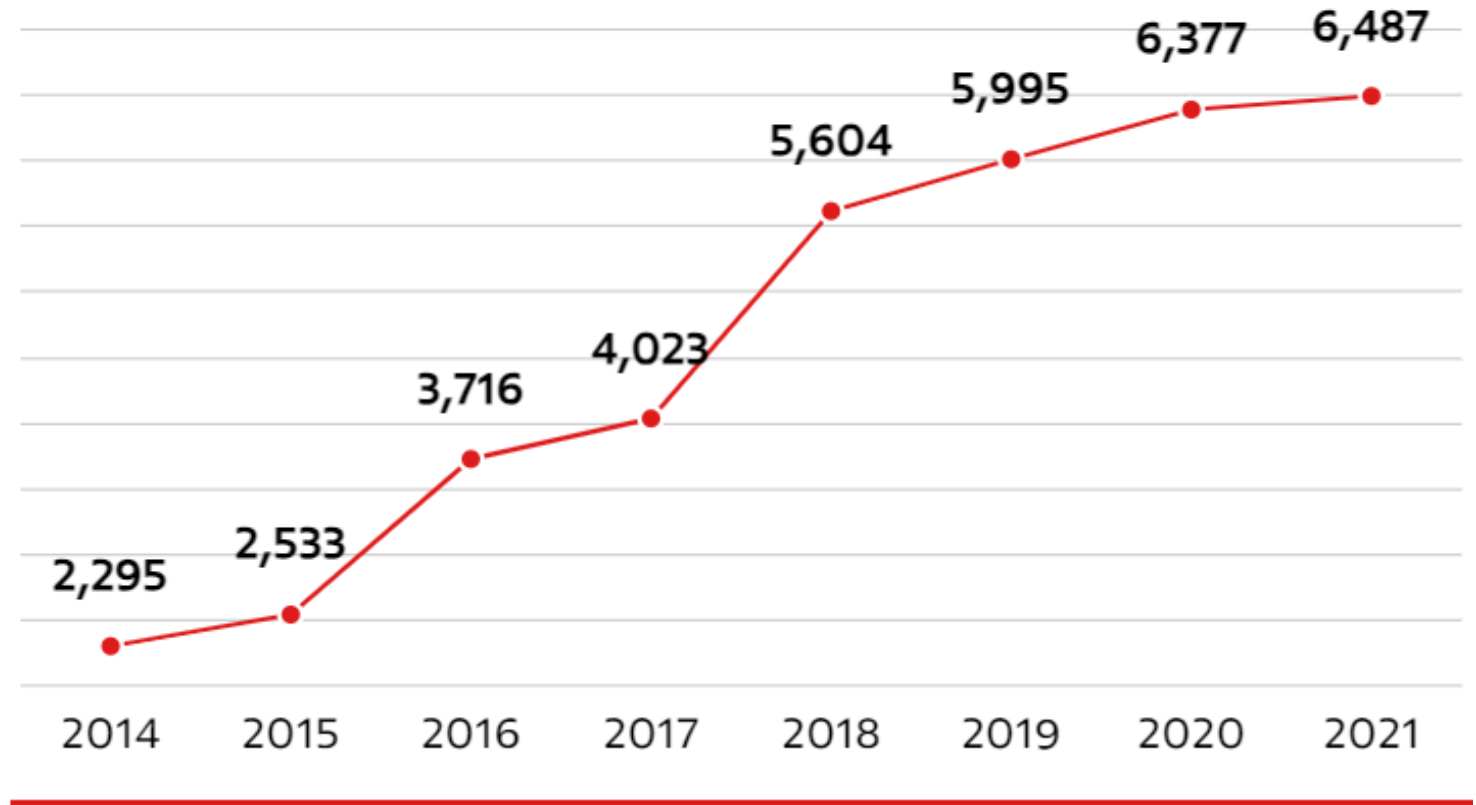

הטנקיסטיות, החל משנת 2018

מספר הלוחמות עלה ב-180% בשמונה השנים האחרונות

כיום משרתות כ-6,500 לוחמות בצה"ל
כ-17% מסדר הכוח הלוחם

שני עקרונות ליוו את עבודת המטה: חוסר פשרות בדרישות ללחימה בשדה הקרב; אחריות על בריאות החיילות (סף משקל, גובה וכושר)

תקרת הזכוכית

- א. כתבו בענן מילים (מנטימטר): מה אימא או דודה עשו בצבא (עד 2 מילים)?
- ב. כתבו במחברת את ההגדרה למושג "תקרת הזכוכית" וקשרו אותו למגדר.

6%

קצינות בדרגת אלוף בצה"ל

4%

קצינות בדרגת תא"ל בצה"ל

ניתוח יצירה

אנה פרומצ'נקו, האלופה הנעלמת
2015, טכניקה מעורבת על בד

- א. כתבו פסקה על הקריירה הצבאית של האלופה הראשונה אורנה ברביבאי.
- ב. כיצד הצליחה לשבור את תקרת הזכוכית?
- ג. נתחו את היצירה מבחינת המרכיבים החזותיים הבאים: תיאור הדמות, הצבעוניות, הקומפוזיציה ומשיכות המכחול.
- ג. האם דיוקן האלופה משדר כוח או פגיעות? נמקו.

שיעור #3, ניתוח ייצוגים

גבורה

איזה סיפור גבורה
מדבר אליכם?

א. פעולה פיזית בנחישות ובאומץ למרות הסכנה: שמירה והצלה

ב. התמודדות בדרך חיובית, פעולה למען הזולת: יזמות, התנדבות

ג. הישרדות תוך סיכון יום-יומי: דאגה למזון, לטיפול בילדים, לפרנסה

ד. "הכובש את יצרו": ויתור על מנעמי החיים והקִרְבָּה לטובת הכלל

בחרו גיבורה ממלחמת "חרבות הברזל"

היכנסו לקישור ללוח השיתופי המקוון

א. הדביקו תמונה שלה

ב. תארו בקצרה את המעשה

ג. כתבו איזה סוג של גבורה היה בפועלה

האזינו לשני השירים.

א. מי היוצרים שלהם? מי כתבה את המילים?

ב. אילו רגשות הם מעוררים?

ג. ציינו 4 נקודות של שוני בין השירים. השוני יכול להתבטא למשל במילים, בקליפ, בתקופה, בלבוש.

ד. כעת נתחו את השירים בהתייחס לתפקידים מגדריים וציינו 4 נקודות של דמיון ושוני (הקפידו לכלול גם ציטוטים).

מוזיקה

משימת חקר וניתוח יצירות

בחרו אחת מתוך שתי הסוגיות הבאות:

אידיאל היופי וייצוגים של נשים

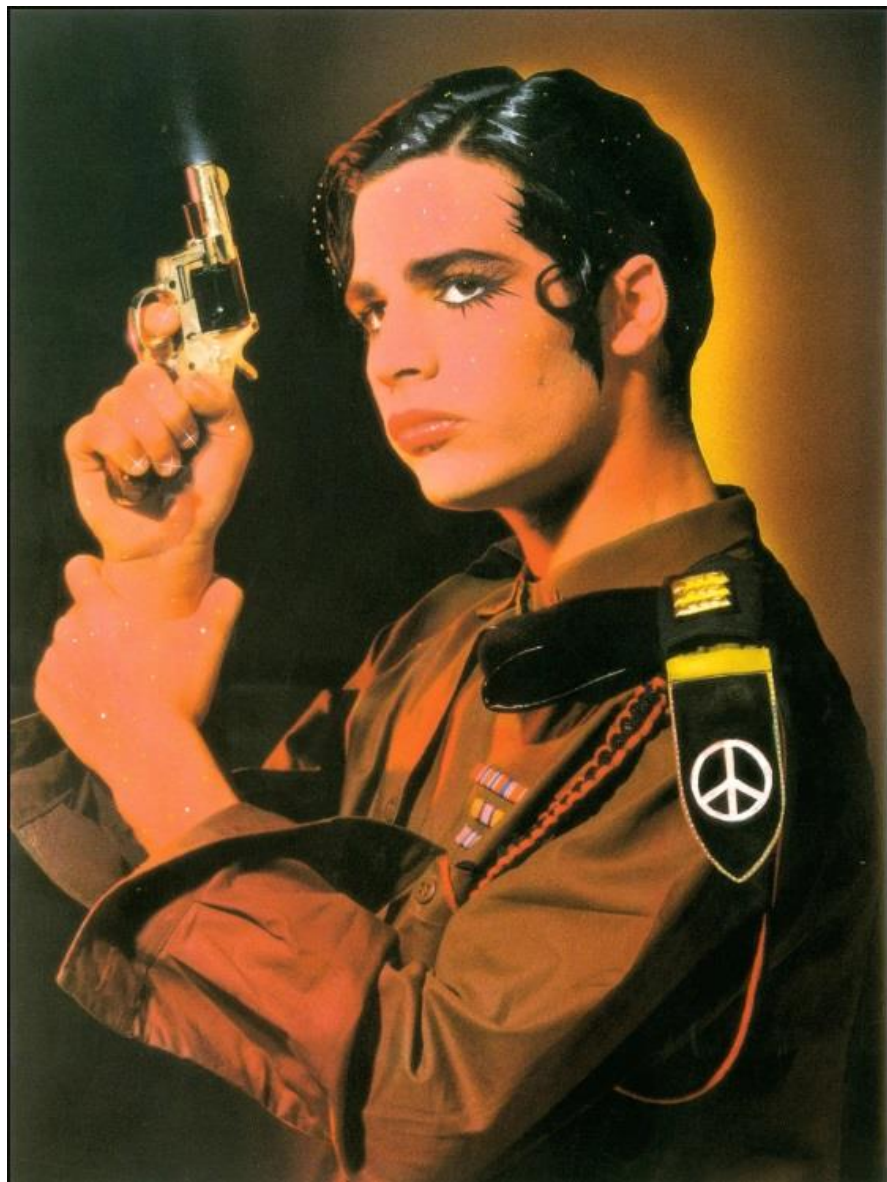

גבריות חדשה וגבולות המגדר

גבריות חדשה וערעור על גבולות המגדר

ניתוח יצירה

- א. תארו את דמות החייל: התייחסו להבעת הפנים, מנח הגוף, הלבוש, אביזרים נלווים וצבעוניות. כתבו אילו ייצוגים של גבריות עולים מהיצירה (קשיחות, פגיעות, יופי ונעורים, לוחמנות ועוד).
- ב. מדוע לדעתכם בחר האמן להציג את הזמר אביב גפן באופן הזה? מהו המסר שהוא רוצה להעביר?
- ג. חפשו את המושג "גבריות חדשה" ברשת וכתבו בפסקה: האם ביצירה עולה גבריות חדשה? האם ניתן לראות בה גם גבריות מסורתית? נמקו והביאו דוגמאות מהיצירה.

ניר הוד, ללא כותרת, 1996-1999
ציור על גבי צילום

ניר הוד
החיילות, 1994
טריפטיכון
תצלום מעובד

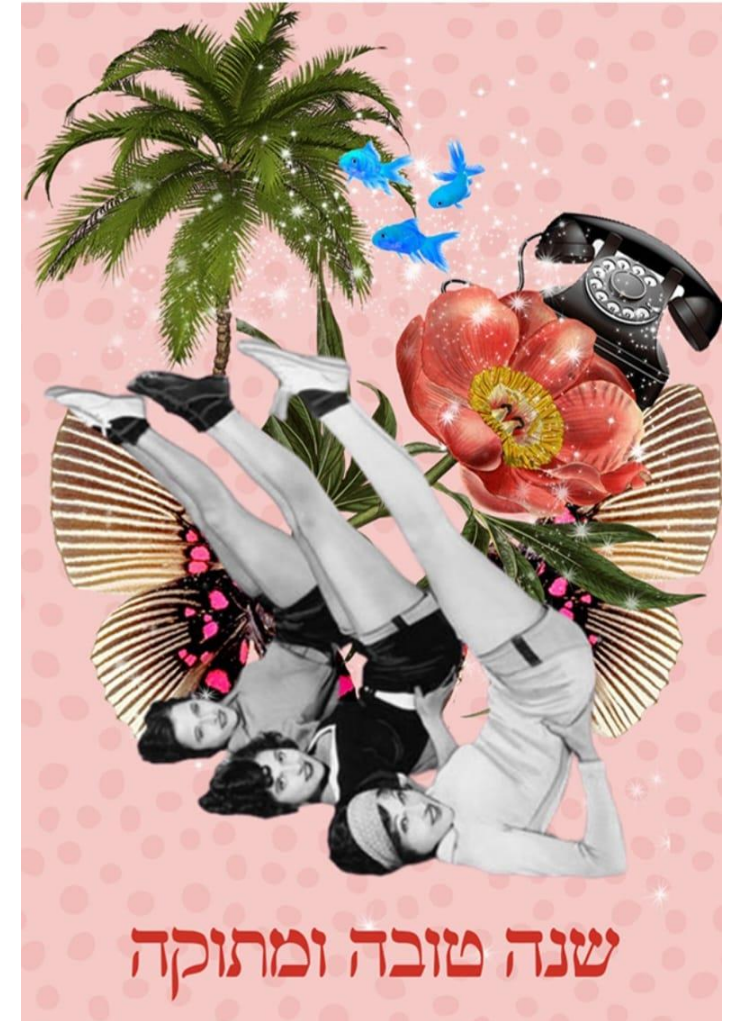
ניתוח יצירה

- א. תארו כל אחת מהחיילות מבחינת הבעת הפנים, מנח הגוף, הלבוש אביזרים נלווים וצבעוניות
- ב. אילו נורמות של יופי עולות מהיצירה? הדגימו.
- ג. בתמונה האמצעית בסדרה ניר הוד מתחפש לאשה, מדוע לדעתך הוא עושה זאת? מה הוא מנסה להגיד על גבולות המגדר והגבריות.

אידיאל היופי וייצוגים של נשים בכרטיסי ברכה לראש השנה

מיתוס היופי מספר סיפור:
"התכונה הקרויה "יופי" קיימת
באופן אובייקטיבי ואוניברסלי.
נשים חייבות לרצות לגלם אותה
וגברים חייבים לרצות בבעלות על
נשים שמגלמות אותה {...} גברים
חזקים נלחמים להשגת נשים
יפות, ולנשים יפות יש כושר רבייה
מוצלח יותר. מידת יופיה של
אישה חייבת להיות קשורה למידת
פוריותה".

נעמי וולף, מיתוס היופי

למידה דרך השוואה

המזקה:
מעצבים חווית מותג

אפרת גל, 2011
עיפרון על נייר

אידיאל היופי וייצוגים של נשים - ניתוח יצירה

א. כיצד מתוארות הנשים בכרטיסי הברכה, האם הן פסיביות או אקטיביות, מה תפקידן בכרטיס הברכה, האם הן אובייקט להתבוננות כפי שמתארת נעמי וולף?

ב. תארו את היצירה של אפרת גל, כיצד מוצגת החיילת (תנוחת הגוף, הפעולה שמבצעת, הבעת הפנים, הצבעוניות) ואילו ייצוגי נשיות עולים ממנה (אמהות, רכות, קשיחות, יופי ונעורים, לוחמנות וכד').

ג. מהי הביקורת של האמנית על תפיסות אידיאל היופי?

ד. כתבו מה מסמל הרימון בראש השנה, כיצד הרימון קשור לנשיות ולתפקידי האישה ביצוגים השונים. התייחסו גם לדבריה של נעמי וולף: "מידת יופיה של אישה חייבת להיות קשורה למידת פוריותה".

ערכו השוואה בין
ייצוגי הנשיות
בכרטיסי הברכה
לבין היצירה של
אפרת גל.

מגויסות

לקט שערים מהארכיון שלנו, בהצדעה
ובדאגה לכל מי שנלחמת גם כעת

רוני רבינוביץ

צילום: תום פיו

אוקטובר 1956. "גיליון
מיוחד: נשים בחזית ובעורף"

צילום: לא ידוע

אפריל 1956. חיילת על שער
גיליון מיוחד ליום העצמאות

צילום: לא ידוע

אוקטובר 1950. "התמרון
הצבאי הסתיים. הכל שיבחו
את המשטרה הצבאית"

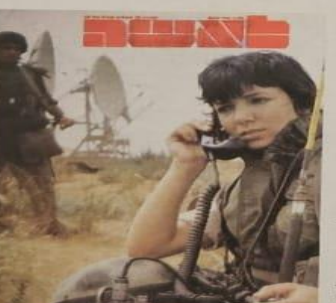
צילום: לא ידוע

מרץ 1951. ברוריה קרסובסקי
ושולמית ביטר מירושלים, "על
המשמר במחנה הגדנ"ע בבאר אורה"

צילום: שמואל יערי

יוני 1989. סמלת מיכל
עזריה, חיל השריון

צילום: שאול הלר

מאי 1982. חיילת
בחיל הקשר

צילום: שמואל יערי

נובמבר 1980. השוטרת
תנאלה פרוכטר

צילום: לא ידוע

מרץ 1957. חיילת במפרץ
שלמה, שארם א-שיין

משהו חדש שלמדתי?

מה אקח אתי להמשך?

משוב בגוגל פורום